

БИЗНЕСТІ ЖАУАПТЫ ЖҮРГІЗУ 2022

ECONOMIC
RESEARCH
INSTITUTE
QAZAQSTAN

КӨПҰЛТТЫ КӘСІПОРЫНДАРДЫҢ ТӘРТІП КОДЕКСІ:

ЗЫДҰ-НЫҢ ТИІСТІ САҚТЫҚ
ЖӨНІНДЕГІ БАСШЫЛЫҒЫ

Қазақстанның Ұлттық
байланыс орталығы

МАЗМҰНЫ

КІРІСПЕ	4	III. ЭЫДҰ-НЫҢ ТӘУЕКЕЛІ ЖОҒАРЫ АУ- ДАНДАРДАН ЖАУАПТЫ ПАЙДАЛЫ ҚАЗ- БАЛАРДЫ ЖЕТКІЗУ ТІЗБЕКТЕРІНІҢ ТИІСТІ САҚТЫҚ ЖӨНІНДЕГІ БАСШЫЛЫҒЫ	13
Неліктен бизнес тиісті сақтықты қолдануы ке- рек?	4	1) Кәсіпорындарды басқарудың күшті жүйе- лерін құру.	13
Тиісті сақтықтың мақсаты қандай?	4	2) Жеткізу тізбегіндегі тәуекелдерді анықтау және бағалау.	13
ЭЫДҰ-ның көпұлтты кәсіпорындарға арналған басшылық қағидаттарына сәйкес тәуекелді түсіну.	4	3) Анықталған тәуекелдерге ден қою стратеги- ясын әзірлеу және іске асыру.	13
I. ЭЫДҰ-НЫҢ ТИІСТІ САҚТЫҚ БОЙЫН- ША БАСШЫЛЫҒЫ	7	4) Жанжалдан зардап шеккен аудандардан және тәуекелі жоғары аудандардан пайдалы қазбаларды жеткізудің жауапты тізбектеріне қатысты металлургия/аффинаж зауытының тиісті сақтығына тәуелсіз сыртқы аудит жүргізу.	14
1) БЖЖ саясатын кәсіпорынның саясаты мен басқару жүйесіне енгізу.	7	5) Жеткізу тізбегін кешенді бағалау туралы жыл сайынғы баяндаманы дайындау.	14
2) Кәсіпорынның қызметіне, тауарларына неме- се қызметтеріне байланысты нақты және ықти- мал қолайсыз әсерді анықтау және бағалау.	7	IV. ЭЫДҰ-ФАО АУЫЛ ШАРУАШЫЛЫҒЫ СА- ЛАСЫНДАҒЫ ЖАУАПТЫ ӨНДІРІСТІК-ӨТ- КІЗУ ТІЗБЕКТЕРІ БОЙЫНША БАСШЫЛЫҒЫ	17
3) Қолайсыз салдарларды тоқтату, болғызбау және жеңілдету.	8	1. Жауапты өндірістік-өткізу тізбектерін құру үшін кәсіпорынды басқарудың сенімді жүйе- лерін енгізу.	17
4) Тиісті сақтықтың іске асырылуы мен нәти- желерін қадағалау.	9	2. Өндірістік-өткізу тізбегіндегі тәуекелдерді анықтау, бағалау және басымдылығын айқын- дау.	17
5) Салдарларды жою туралы хабардар ету.	9	3. Өндірістік-өткізу тізбегінде анықталған тәу- екелдерге ден қою стратегиясын әзірлеу және іске асыру.	17
б) Бұзушылықтарды жою кезінде қамтама- сыз ету немесе ынтымақтастық (қажет болған жағдайда).	9	4. Өндірістік-өткізу тізбегінің тиісті сақтық ау- диті.	18
II. ЭЫДҰ-НЫҢ ӨНДІРУШІ СЕКТОРДАҒЫ 11 МҮДДЕЛІ ТАРАПТАРМЕН ТИІМДІ ӨЗА- РА ІС-ҚИМЫЛ ЖАСАУ ҮШІН КЕШЕНДІ БАҒАЛАУ ЖӨНІНДЕГІ БАСШЫЛЫҒЫ	11	5. Өндірістік-өткізу тізбегін кешенді сараптау нәтижелері туралы есеп.	18
I. Корпоративтік жоспарлауға немесе бас- шылыққа арналған ұсынымдар.	11	V. ЭЫДҰ-НЫҢ КИІМ ЖӘНЕ АЯҚ КИІМ СЕК- ТОРЫНДАҒЫ ЖЕТКІЗУ ТІЗБЕКТЕРІ ҮШІН ТИІСТІ САҚТЫҚ ЖӨНІНДЕГІ БАСШЫЛЫҒЫ	21
II. Техникалық қадағалау қызметінің пер- соналына арналған ұсынымдар.	11	1) Кәсіпорынның саясаты мен басқару жүйесі- не БЖЖ-ны енгізу.	21
1. Мүдделі тараптармен өзара іс-қимыл жөнін- дегі қызметті жүзеге асыратын персоналдың жергілікті және операциялық мәнмәтінді түсінуін қамтамасыз ету.	11	2) Кәсіпорынның өз қызметінде және оның жеткізу тізбегінде нақты және ықтимал зиян- ды анықтау.	21
2. Ең көп әсер ететін мүдделі тараптарды анықтау және оларға басымдық беру.	11	3) Кәсіпорынның өз операцияларында және оның жеткізу тізбегінде залалды тоқтату, бол- дырмау немесе азайту.	21
3. Мүдделі тараптармен тиімді өзара іс-қимыл жасау үшін қажетті қолдау жүйесін белгілеу.	11	4) Бақылау.	22
4. Мүдделі тараптармен өзара іс-қимыл бой- ынша тиісті және тиімді іс-шаралар мен про- цестерді әзірлеу.	11		
5. Орындалудың тексерілуін қамтамасыз ету.	11		
6. Мүдделі тараптармен өзара іс-қимыл жөнін- дегі қызметті мониторингілеу және бағалау және анықталған кемшіліктерге жауап беру.	11		

5) Ақпарат беру.	22	3) Қолайсыз әсерлерді тоқтату, болғызбау және жұмсарту.	29
6) Тиісті жағдайларда бұзушылықтарды жою кезіндегі шаралар немесе бірлескен іс-қимылдар.	22	4) Іске асыру барысы мен нәтижелерін қадағалау.	30
VI. ПАЙДАЛЫ ҚАЗБАЛАРДЫ ЖЕТКІЗУ ТІЗБЕГІ ШЕҢБЕРІНДЕ БАЛАЛАР ЕҢБЕГІН ПАЙДАЛАНУДЫҢ ЕҢ НАШАР НЫСАНДАРЫН АНЫҚТАУ ЖӘНЕ ОЛАРҒА ҚАРСЫ ІС-ҚИМЫЛДЫҢ ПРАКТИКАЛЫҚ ШАРАЛАРЫ	25	5) Салдарларды жою туралы хабардар ету.	30
1) Кәсіпорынды басқарудың сенімді жүйелерін құру.	25	6) Салдарларды жою кезінде қамтамасыз ету және ынтымақтастық.	30
2) Жеткізу тізбегіндегі балалар еңбегін пайдаланудың ең нашар нысандарын қоса алғанда, тәуекелдерді анықтау және бағалау.	25	VIII. ИНСТИТУЦИОНАЛДЫҚ ИНВЕСТОРЛАР ҮШІН БИЗНЕСТІ ЖАУАПТЫ ЖҮРГІЗУ	31
3) Анықталған тәуекелдерге ден қою стратегиясын әзірлеу және іске асыру.	25	1) Инвесторлардың саясатына және басқару жүйелеріне БЖЖ-ны енгізу.	31
4) Балалар еңбегін пайдаланудың ең нашар нысандарына қатысты балқыту және қайта өңдеу кәсіпорындарының тиісті сақтық практикасына тәуелсіз сыртқы аудитті жүзеге асыру.	26	2) Кешенді бағалау жүргізу: Нақты және ықтимал қолайсыз әсерлерді анықтау.	31
5) Балалар еңбегін пайдаланудың ең нашар нысандарына қатысты жеткізілім тізбектерін тиісті сақтық туралы жыл сайынғы есептілік.	26	3) Қолайсыз салдарларды тоқтату, болғызбау және жеңілдету.	31
VII. ЭЫДҰ-НЫҢ ЖАУАПТЫ КОРПОРАТИВТІК КРЕДИТТЕУ ЖӘНЕ БАҒАЛЫ ҚАҒАЗДАРДЫҢ АНДЕРРАЙТИНГІ ҮШІН ТИІСТІ САҚТЫҚ ЖӨНІНДЕГІ БАСШЫЛЫҒЫ	29	4) Тиісті сақтықтың іске асырылуы мен нәтижелерін қадағалау.	32
1) Қаржы мекемелерінің саясаты мен басқару жүйесіне БЖЖ енгізу.	29	5) Қалпына келтіру шараларын қолдау процесі.	32
2) Нақты және ықтимал қолайсыз әсерлерді анықтау және бағалау.	29	IX. СПОРТТЫҚ ІС-ШАРАЛАРДЫ ҰЙЫМДАСТЫРУ КЕЗІНДЕ СЫБАЙЛАС ЖЕМҚОРЛЫҚТЫҢ АЛДЫН АЛУ ЖӘНЕ БЖЖ-НЫ ІЛГЕРІЛЕТУ	34
		1) Мемлекеттік сатып алу кезінде қолайсыз әсер ету тәуекелдерін анықтау және бағалау.	34
		2) Қолайсыз салдарларды тоқтату, болғызбау және жеңілдету.	34
		3) Салдарларды жою туралы хабардар ету.	35
		4) Тиісті жағдайларда бұзушылықтарды жою кезіндегі шаралар немесе бірлескен іс-қимылдар.	35

Көпұлтты кәсіпорындардың тәртіп кодексін (бұдан әрі – Кодекс) ЭЫДҰ бойынша Қазақстанның Ұлттық байланыс орталығы (бұдан әрі – ҰБО) ЭЫДҰ-ның тиісті сақтық бойынша Басшылығының және оның ЭЫДҰ салалық басшылықтарының негізгі элементтерін тарату және ілгерілету, сондай-ақ жалпылау мақсатында дайындаған.

Кодекс ЭЫДҰ салалық басшылықтарында қамтылған тәсілдер мен практикалық іс-қимылдарға сәйкес қалыптастырылған. Кодекс ЭЫДҰ-ның ресми жариялануы болып табылмайды.

Кодексте көрсетілген практикалық әрекеттер тиісті сақтықты білдіру үшін толыққанды «бақылау тізімін» білдірмейді. Барлық практикалық әрекеттер әр жағдайда орынды бола бермейді. Сол сияқты, кейбір жағдайларда кәсіпорындар ЭЫДҰ-ның тиісті сақтық бойынша Басшылықтарында сипатталмаған қосымша әрекеттерді немесе шараларды пайдалы деп санауы мүмкін.

НЕЛІКТЕН БИЗНЕС ТИІСТІ САҚТЫҚТЫ ҚОЛДАНУЫ КЕРЕК?

Кейбір бизнес-процестер, тауарлар немесе қызметтер бизнесті жауапты жүргізу саясатына (бұдан әрі – БЖЖ) қайшы келуі, яғни қолайсыз әсер ету тәуекелдерін тудыруы мүмкін, мысалы, заң үстемдігімен проблемалар, стандарттарды сақтамау, іскерлік қатынастардың нашарлауы.

Тиісті сақтық немесе кешенді тексеру (бұдан әрі – тиісті сақтық) кәсіпорындарға жағымсыз немесе теріс әсерлерді болжауға, алдын алуға немесе азайтуға көмектесуге арналған. Кейбір жағдайларда тиісті сақтық одан әрі операцияларды немесе іскерлік қатынастарды жалғастыру/тоқтату туралы шешім қабылдауға көмектеседі, өйткені жағымсыз әсер ету қаупі тым жоғары немесе жағымсыз әсерлерді азайту әрекеттері сәтсіз аяқталды.

Тиісті сақтық кәсіпорындарға:

- Шығындарды азайту мүмкіндіктерін анықтауға;
- Нарықтар мен стратегиялық жеткізу көздерін түсінуді жақсартуға;
- Кәсіпорындарға тән бизнес пен операциялық тәуекелдерді басқаруды күшейтуге;
- ЭЫДҰ-ның көпұлтты кәсіпорындарға арналған Басшылық қағидаттарымен қамтылған мәселелермен байланысты оқиғалардың ықтималдығын азайтуға;
- Жүйелік тәуекелдерге ұшырауды азайтуға көмектеседі.

Кәсіпорын сондай-ақ еңбек, қоршаған орта, корпоративтік басқару, қылмыстық құқық немесе парақорлыққа қарсы заңнама және т. б. сияқты БЖЖ-ның нақты мәселелеріне қатысты заңды талаптарды орындау үшін тиісті сақтықты қолдана алады.

ТИІСТІ САҚТЫҚТЫҢ МАҚСАТЫ ҚАНДАЙ?

Тиісті сақтықтың мақсаты адамдарға, қоршаған ортаға және қоғамға жағымсыз әсер етудің алдын алу немесе ықпал ету, сондай-ақ іскерлік қатынастар шеңберіндегі операцияларға, тауарларға немесе қызметтерге тікелей байланысты жағымсыз әсерлердің алдын алуға ұмтылу болып табылады.

Жағымсыз әсерлерге араласудан аулақ болу мүмкін болмаған кезде, тиісті сақтық оны азайтуға, қайталануын болдырмауға және тиісті жағдайларда жоюға мүмкіндік береді.

ЭЫДҰ-НЫҢ КӨПҰЛТТЫ КӘСІПОРЫНДАРҒА АРНАЛҒАН БАСШЫЛЫҚ ҚАҒИДАТТАРЫНА СӘЙКЕС ТӘУЕКЕЛДІ ТҮСІНУ.

Көптеген кәсіпорындар үшін «тәуекел» термині кәсіпорын үшін тәуекелдерді білдіреді-қаржылық тәуекел, нарықтық, операциялық, беделдік және т. б. Кәсіпорындар бәсекелестеріне, имиджіне және ұзақ мерзімді қызметіне қатысты нарықтағы жағдайымен айналысады. Бұл тәуекелге қатысты ішкі тәсіл деп аталады.

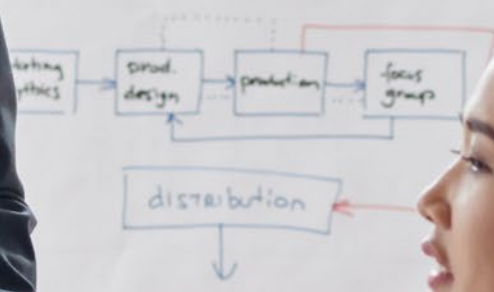
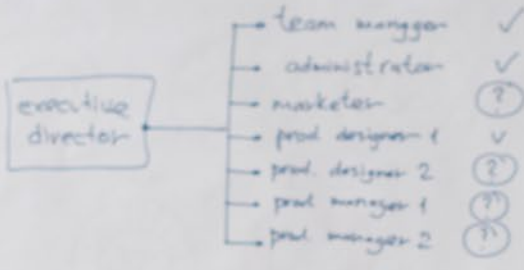
Сонымен қатар, ЭЫДҰ-ның көпұлтты кәсіпорындарға арналған Басшылық қағидаттары көпұлтты кәсіпорын қызметінің (сыртқы ортаға әсері) нәтижесінде адамдарға, қоршаған ортаға және

қоғамға жағымсыз әсер ету ықтималдығын қарастырады. Басқаша айтқанда, бұл тәуекелге қатысты сыртқы тәсіл.

Кәсіпорындар бір жағынан ЭЫДҰ-ның көпұлтты кәсіпорындарға арналған Басшылық қағидаттарының ұсыныстары мен екінші жағынан олардың операцияларына, жеткізу тізбегіне немесе іскерлік қатынастарға байланысты жағдайлар арасындағы сәйкессіздіктерді табу арқылы БЖЖ проблемаларына байланысты тәуекелдерді анықтай алады.

Running new product team

I. ЭЫДҰ-НЫҢ ТИІСТІ САҚТЫҚ БОЙЫНША БАСШЫЛЫҒЫ

1. БЖЖ САЯСАТЫН КӘСІПОРЫННЫҢ САЯСАТЫ МЕН БАСҚАРУ ЖҮЙЕСІНЕ ЕНГІЗУ.

- а.** ЭЫДҰ-ның көпұлтты кәсіпорындарға арналған басшылық қағидаттарының стандарттары мен қағидаттарына сәйкестікке келтіру үшін БЖЖ мәселелері бойынша қолданыстағы саясатты қайта қарау және жаңарту.
- б.** Тәуекелдерді бағалау нәтижелері негізінде кәсіпорынның неғұрлым маңызды тәуекелдеріне қатысты нақты саясатты әзірлеу, кәсіпорынның осы тәуекелдерді жоюға нақты көзқарасы бойынша ұсыныстар беру.
- в.** Веб-сайтта ақпаратты орналастыру және кәсіпорын шеңберінде тарату арқылы кәсіпорын саясатына қол жеткізуді қамтамасыз ету.
- г.** Қызметкерлер арасында БЖЖ мәселелері бойынша кәсіпорын саясатын ақпараттандыру, түсіндіру және ілгерілету.
- д.** Қадағалауды жүзеге асыру және кәсіпорынның жоғарғы басшылығына тиісті сақтықты сақтамағаны үшін жауапкершілік жүктеу.
- е.** Тәуекелдер мен шешімдер туралы ақпаратты бөлісу және құжаттау үшін кәсіпорын басшылығы мен атқарушы бөлімшелер арасында қолданыстағы байланыс арналарын құру немесе пайдалану.
- ж.** Қызметкерлерге арналған БЖЖ проблемаларына (мысалы, еңбек практикасы, сыбайлас жемқорлық, корпоративтік басқару) байланысты шағымдарды қараудың қолданыстағы рәсімдерін әзірлеу, пайдалану немесе бейімдеу.
- з.** БЖЖ саясаты сақталмаған жағдайларда әрекет ету немесе құқықтық қорғау құралдарын ұсыну процестерін әзірлеу (мысалы, фактілерді қосымша анықтау, әлеуетті арттыру немесе тәртіптік шаралар/санкциялар арқылы).
- и.** Жеткізушілер мен басқа да іскер серіктестерді БЖЖ саясатының негізгі аспектілері туралы хабардар ету.
- к.** БЖЖ мәселелері бойынша шарттар мен болжамдарды жеткізушілермен және іскери серіктестермен келісімшарттарға немесе жазбаша келісімдердің басқа нысандарына қосу.
- л.** Жеткізушілер мен басқа да іскер серіктестерді кешенді бағалау бойынша алдын ала біліктілік процестерін әзірлеу және енгізу.
- м.** БЖЖ саясатын қолдану үшін, сондай-ақ тиісті сақтық жүргізу үшін жеткізушілер мен басқа да іскер серіктестерге қажетті ресурстар мен оқытуды ұсыну.

2. КӘСІПОРЫННЫҢ ҚЫЗМЕТІНЕ, ТАУАРЛАРЫНА НЕМЕСЕ ҚЫЗМЕТТЕРІНЕ БАЙЛАНЫСТЫ НАҚТЫ ЖӘНЕ ЫҚТИМАЛ ҚОЛАЙСЫЗ ӘСЕРДІ АНЫҚТАУ ЖӘНЕ БАҒАЛАУ.

- а.** БЖЖ тәуекелдерінің ең маңызды бағыттарын анықтау және ықтимал және нақты әсерді тереңірек бағалау үшін бастапқы нүкте ретінде басымдық беру.
- б.** Басым операциялармен, жеткізушілермен немесе басқа іскерлік қатынастармен байланысты нақты және ықтимал әсердің сипаты мен ауқымын бағалау (яғни, БЖЖ-ге қатысты қандай мәселелер және қалай әсер етеді, әсер ету ауқымы қандай және т. б.).
- в.** Ұсынылатын қызмет пен онымен байланысты іскерлік қатынастардың қандай жағымсыз әсер ететінін болжай отырып, сатып алу, қайта құрылымдау, жаңа нарыққа шығу, жаңа өнімді

немесе қызметті әзірлеу сияқты коммерциялық қызмет шеңберінде БЖЖ тәуекелдерін қарастыру.

г. Қажет болған жағдайда әсерді үнемі бағалау: маңызды шешімдер қабылдағанға дейін немесе қызметтегі өзгерістер (мысалы, нарыққа шығу, өнімді іске қосу, саясаттың өзгеруі немесе бизнестегі кеңірек өзгерістер); жауап ретінде немесе операциялық ортадағы өзгерістерді күту (мысалы, әлеуметтік шиеленістің өсуі); және бүкіл қызмет барысында немесе қарым-қатынас.

д. Адам құқықтарына байланысты әсерді бағалау кезінде осалдық немесе маргиналдану қаупі жоғары болуы мүмкін ықтимал жағымсыз әсерлерге, жеке тұлғаларға немесе популяцияларға, сондай-ақ әйелдер мен ер адамдар тап болуы мүмкін тәуекелдердің айырмашылығына ерекше назар аудару.

е. Дерееу шешілуі мүмкін ықтимал немесе нақты салдарларды анықтау немесе, ең болмағанда, белгілі бір дәрежеде (яғни, жеткізушілермен шарттық шарттарды жаңарту, аудит барысында бұрын жіберіп алған тәуекелдерге назар аудару мақсатында аудит хаттамаларына түзетулер енгізу).

ж. Кәсіпорынды бағалау негізінде жағымсыз әсер ететін немесе ықпал ететін кез-келген операциялар үшін іс-әрекеттің басымдылығын анықтау.

и. Іскерлік қатынастар шеңберінде кәсіпорынның операцияларына, тауарларына немесе қызметтеріне тікелей байланысты барлық нақты және ықтимал қолайсыз әсерлерді жою мүмкін болмаған жағдайда анықталған проблемаларға басымдық беру үшін анықталған әсерлердің немесе тәуекелдердің зақымдану ықтималдығын бағалауды жүргізу.

3. ҚОЛАЙСЫЗ САЛДАРЛАРДЫ ТОҚТАТУ, БОЛҒЫЗБАУ ЖӘНЕ ЖЕҢІЛДЕТУ.

а. Ішкі заң кеңесшісін (тәуекел-менеджерді) және қозғалатын немесе ықтимал қозғалатын мүдделі тараптар мен құқық иеленушілерді тарта отырып, қолайсыз әсерді туғызатын немесе оған ықпал ететін іс-әрекеттердің алдын алу бойынша Жол картасын (тәуекелдерді басқару картасын) құру.

б. Болашақта жағымсыз салдардың алдын алу және жою бойынша ұсыныстар беру, сондай-ақ оның жүзеге асырылуын қамтамасыз ету мақсатында кәсіпорын саясатын жаңарту.

в. Ақпаратты неғұрлым тиімді мониторингтеу және қолайсыз салдарлар туындағанға дейін тәуекелдерді анықтау мақсатында басқару жүйелерін жаңарту және нығайту үшін тәуекелдерді бағалау нәтижелерін пайдалану.

д. Тиісті іс-қимылдарды әзірлеу және жоспарды іске асыру үшін мүдделі және ықтимал әсер ететін Тараптармен, құқық иеленушілермен және олардың өкілдерімен консультациялар өткізу және өзара іс-қимылды жүзеге асыру.

е. Ұжымдық немесе кумулятивтік әсерлер анықталған жағдайда (яғни, кәсіпорын қолайсыз әсердің пайда болуына ықпал ететін бірнеше субъектілердің бірі ғана болған кезде) әсерді тоқтату және олардың қайталануын болдырмау үшін басқа қатысушы субъектілермен өзара әрекеттесуді қамтамасыз ету.

ж. Жеткізушімен немесе басқа іскери серіктестермен қарым-қатынастың бұзылуын елеулі жағымсыз әсерлердің алдын алу немесе азайту жөніндегі сәтсіз әрекеттерден кейін соңғы шара ретінде қарастыру. Жеткізушімен немесе басқа іскери серіктестермен қарым-қатынас сақталған жағдайда, тәуекелдерді азайту бойынша жасалған әрекеттер туралы есеп беру қажет.

4. ТИІСТІ САҚТЫҚТЫҢ ІСКЕ АСЫРЫЛУЫ МЕН НӘТИЖЕЛЕРІН ҚАДАҒАЛАУ.

- а.** Кәсіпорынның өз ішкі міндеттемелерінің, қызметінің және мақсаттарының орындалуын және тиімділігінің тиісті сақтығы бойынша мониторингтеу және қадағалау (мысалы, қол жеткізілген нәтижелерге мерзімді ішкі немесе үшінші тарап шолуларын немесе аудиттерін жүргізу және кәсіпорын шеңберінде тиісті деңгейлерде нәтижелер туралы хабарлау арқылы).
- б.** Тәуекелдерді азайту жөніндегі шаралардың қолданылуын тексеру үшін іскерлік қатынастарға мерзімді бағалау жүргізу.

5. САЛДАРЛАРДЫ ЖОЮ ТУРАЛЫ ХАБАРДАР ЕТУ.

- а.** Коммерциялық құпиялылықты және басқа бәсекелестік немесе қауіпсіздік мәселелерін ескере отырып, тиісті сақтық процестері туралы көпшілікке хабарлауды қамтамасыз ету (мысалы, кәсіпорынның жылдық есептері, тұрақты даму немесе корпоративтік жауапкершілік туралы есептер немесе ақпаратты ашудың басқа да тиісті нысандары).
- б.** Ақпаратты оңай қол жетімді және қолайлы түрде тарату (мысалы, кәсіпорынның веб-сайтында және мемлекеттік тілдерде).

6. БҰЗУШЫЛЫҚТАРДЫ ЖОЮ КЕЗІНДЕ ҚАМТАМАСЫЗ ЕТУ НЕМЕСЕ ЫНТЫМАҚТАСТЫҚ (ҚАЖЕТ БОЛҒАН ЖАҒДАЙДА).

- а.** Болған жағдайда жағдайды қалпына келтіру жөніндегі заңдар мен халықаралық қағидаттарды сақтау.
- б.** Шағым берген адамдардың процеске және оның нәтижелеріне қанағаттану деңгейін бағалау.
- в.** Сот немесе соттан тыс органдармен адал ынтымақтастық.
- г.** Шағымдарды жедел деңгейде қарау тетіктерін құру (мысалы, штаттық қызметкерлердің шағымдарын қарау тетіктері немесе үшінші тараптардың шағымдарын беру жүйелері).
- д.** Қызметкерлердің және кәсіподақтардың өкілдерімен кәсіпорынға шағым бере алатын процестерді белгілеу мақсатында өзара әрекеттесу, мысалы, кез-келген ұжымдық келісімдерде немесе халықаралық негіздемелік келісімдерде қарастырылған шағымдарды қарау тетіктері арқылы.

II. ЭЫДҰ-НЫҢ ӨНДІРУШІ СЕКТОРДАҒЫ МҮДДЕЛІ ТАРАПТАРМЕН ТИІМДІ ӨЗАРА ІС-ҚИМЫЛ ЖАСАУ ҮШІН КЕШЕНДІ БАҒАЛАУ ЖӨНІНДЕГІ БАСШЫЛЫҒЫ

I. КОРПОРАТИВТІК ЖОСПАРЛАУҒА НЕМЕСЕ БАСШЫЛЫҚҚА АРНАЛҒАН ҰСЫНЫМДАР.

1. Мүдделі тараптармен өзара іс-қимыл бойынша корпоративтік саясатты немесе міндеттемелерді әзірлеу.
2. Мүдделі тараптармен өзара іс-қимылды басқарудың негізгі жүйелеріне интеграциялау.
3. Инвестициялау немесе іскерлік қатынастарды қалыптастыру кезінде мүдделі тараптармен өзара іс-қимыл мәселелерін қарау.
4. Жоба шешімдерін басқару деңгейінде қабылдау процесіне мүдделі тараптардың пікірлерін біріктіру үшін кері байланыс циклін құру.

II. ТЕХНИКАЛЫҚ ҚАДАҒАЛАУ ҚЫЗМЕТІНІҢ ПЕРСОНАЛЫНА АРНАЛҒАН ҰСЫНЫМДАР.

1. Мүдделі тараптармен өзара іс-қимыл жөніндегі қызметті жүзеге асыратын персоналдың жергілікті және операциялық мәнін түсінуді қамтамасыз ету.
 - а. Техникалық персоналмен консультациялар өткізу.
 - б. Жобаның болжамды физикалық әсерлері (қажет болған жағдайда) бойынша техникалық персоналмен әсерді бағалауды немесе консультацияларды жүргізуге және әзірлеуге қатысу.
 - в. Жергілікті контекстті және басқа да тиісті факторларды түсіну үшін далада алдын ала зерттеу жүргізу.
2. Ең көп әсер ететін мүдделі тараптарды анықтау және оларға басымдық беру.
 - а. Өндіруші өнеркәсіптің адам құқықтарына ықтимал әсерін анықтау.
 - б. Өзара іс-қимыл процесінде білім жинақтауына және жобалардың мән-жайларының өзгеруіне қарай мүдделі тараптардың картасын (тізімін) үнемі жаңарту.
3. Мүдделі тараптармен тиімді өзара іс-қимыл жасау үшін қажетті қолдау жүйесін белгілеу.
 - а. Мүдделі тараптармен өзара іс-қимыл бойынша тиісті және тиімді іс-шаралар мен процестерді әзірлеу.
 - б. Орындалудың тексерілуін қамтамасыз ету.
 - а. Келісімдердің, міндеттемелердің және құқықтық қорғау құралдарының орындалуын тексеруді қадағалау процесін әзірлеу.
 - б. Қолайсыз салдарларды жою кезінде шағымдар мен келісімдерге ден қою.
 - в. Келісімдердің, міндеттемелердің және құқықтық қорғау құралдарының орындалуын тексеру туралы мүдделі тараптар алдында тұрақты есеп беру.
 - б. Мүдделі тараптармен өзара іс-қимыл жөніндегі қызметті мониторингілеу және бағалау және анықталған кемшіліктерге жауап беру
 - а. Мүдделі тараптардың қатысу тиімділігін бағалау үшін көрсеткіштер мен өлшемшарттарды белгілеу.

III. ЗЫДҰ-НЫҢ ТӘУЕКЕЛІ ЖОҒАРЫ АУДАНДАР- ДАН ЖАУАПТЫ ПАЙДАЛЫ ҚАЗБАЛАРДЫ ЖЕТ- КІЗУ ТІЗБЕКТЕРІНІҢ ТИІСТІ САҚТЫҚ ЖӨНІНДЕГІ БАСШЫЛЫҒЫ

1. КӘСІПОРЫНДАРДЫ БАСҚАРУДЫҢ КҮШТІ ЖҮЙЕЛЕРІН ҚҰРУ.

а. Жеткізушілер мен жұртшылықты жан-жалдан зардап шеккен аудандардан және тәуекелі жоғары аудандардан пайдалы қазбаларды жеткізу тізбегіне қатысты кәсіпорын саясаты туралы қабылдау және нақты хабардар ету.

б. Кәсіпорындардың жеткізушілермен өзара іс-қимылын нығайту.

в. Тәуекелдерді ерте ескерту жүйесі ретінде кәсіпорындар немесе бүкіл сала деңгейінде шағымдарды қарау тетігін әзірлеу.

2. ЖЕТКІЗУ ТІЗБЕГІНДЕГІ ТӘУЕКЕЛДЕРДІ АНЫҚТАУ ЖӘНЕ БАҒАЛАУ.

а. Кәсіпорынның жеткізу тізбегіндегі тәуекелдерді анықтау.

б. Жеткізу тізбегі саласындағы стандарттар мен саясатты ескере отырып, жағымсыз салдарлардың тәуекелдерін бағалау.

3. АНЫҚТАЛҒАН ТӘУЕКЕЛДЕРГЕ ДЕН ҚОЮ СТРАТЕГИЯСЫН ӘЗІРЛЕУ ЖӘНЕ ІСКЕ АСЫРУ.

а. Кәсіпорын басшылығына жеткізу тізбегінің тәуекелдерін бағалау нәтижелері туралы есепті қалыптастыру.

б. Келесі сценарийлер негізінде тәуекелдерді басқару стратегиясын әзірлеу:

- тәуекелдерді азайту жөніндегі өлшеуге болатын күш-жігерді жүзеге асырудың бүкіл кезеңі ішінде сауданы жалғастыру;
- өлшенетін тәуекелдерді азайту жөніндегі ағымдағы шараларды бір мезгілде жүзеге асыру кезінде сауданы уақытша тоқтата тұру;
- тәуекелдерді азайту жөніндегі шаралар мүмкін емес немесе қолайсыз болып көрінетін жағдайларда өнім берушімен өзара іс-қимылды тоқтату.

в. Тәуекелдерді басқару жоспарын іске асыру, тәуекелдерді азайту жөніндегі қызметті мониторингтеу және қадағалау, басшылыққа есеп беру және тәуекелдерді азайту жөніндегі сәтсіз әрекеттерден кейін өнім берушімен өзара іс-қимылды тоқтата тұру немесе тоқтату туралы мәселені қарау.

4. ЖАНЖАЛДАН ЗАРДАП ШЕККЕН АУДАҢДАРДАН ЖӘНЕ ТӘУЕКЕЛІ ЖОҒАРЫ АУДАҢДАРДАН ПАЙДАЛЫ ҚАЗБАЛАРДЫ ЖЕТКІЗУДІҢ ЖАУАПТЫ ТІЗБЕКТЕРІНЕ ҚАТЫСТЫ МЕТАЛЛУРГИЯ/АФФИНАЖ ЗАУЫТЫНЫҢ ТИІСТІ САҚТЫҒЫНА ТӘУЕЛСІЗ СЫРТҚЫ АУДИТ ЖҮРГІЗУ.

5. ЖЕТКІЗУ ТІЗБЕГІН КЕШЕНДІ БАҒАЛАУ ТУРАЛЫ ЖЫЛ САЙЫНҒЫ БАЯНДАМАНЫ ДАЙЫНДАУ.

а. Өндірістік-өткізу тізбектері шеңберінде тиісті сақтық жүргізу саясаты мен практикасы туралы жария хабардар етуді қамтамасыз ету.

б. Пайдалы қазбалардың өндірістік-өткізу тізбектері шеңберінде тиісті сақтық туралы қосымша ақпаратты қамтитын жыл сайынғы есептілікті жүргізу.

MONTHLY BUDGET

By analyzing budget variances, with the same categories as the family budget plan, you can identify areas where you may need to adjust your spending.

- Food
- Medical
- Transportation
- Utilities
- Entertainment
- Personal Services
- Other

SUMMARY BY CATEGORY

Category	Budget	Actual	Difference
Food	1000.00	1050.00	50.00
Medical	500.00	550.00	50.00
Transportation	200.00	220.00	20.00
Utilities	150.00	160.00	10.00
Entertainment	100.00	110.00	10.00
Personal Services	80.00	85.00	5.00
Other	60.00	65.00	5.00
Total	2480.00	2635.00	155.00

IV. ЗЫДҰ-ФАО АУЫЛ ШАРУАШЫЛЫҒЫ САЛА- СЫНДАҒЫ ЖАУАПТЫ ӨНДІРІСТІК-ӨТКІЗУ ТІЗБЕК- ТЕРІ БОЙЫНША БАСШЫЛЫҒЫ

1. ЖАУАПТЫ ӨНДІРІСТІК-ӨТКІЗУ ТІЗБЕКТЕРІН ҚҰРУ ҮШІН КӘСІПОРЫНДЫ БАСҚАРУ- ДЫҢ СЕНІМДІ ЖҮЙЕЛЕРІН ЕНГІЗУ.

- а.** Жеткізудің бүкіл өндірістік-өткізу тізбегі бойында БЖЖ бойынша қолданыстағы саясат процестеріне енгізу немесе интеграциялау.
- б.** Жеткізу тізбегінде бақылау және ашықтықты қамтамасыз ету жүйесін құру.
- в.** Тәуелсіз және ашық тексерулерді тұрақты жүргізу үшін ішкі бақылау рәсімдерін құру.
- г.** Қоршаған ортаға, әлеуметтік салаға және адам құқықтарына әсерді бағалау нәтижелеріне мерзімді тексерулер жүргізу.

2. ӨНДІРІСТІК-ӨТКІЗУ ТІЗБЕГІНДЕГІ ТӘУЕКЕЛДЕРДІ АНЫҚТАУ, БАҒАЛАУ ЖӘНЕ БАСЫМДЫЛЫҒЫН АЙҚЫНДАУ.

- а.** Жеткізу тізбегінің картасын жасау (мысалы, фермерлерден келесі ақпаратты сұрауға болады: өндірушінің атауы; мекен-жайы мен орналасқан жері; басшының байланыс деректері; өндіріс санаты, саны, күндері мен әдістері; жынысы бойынша бөлінген қызметкерлер саны; тәуекелдерді басқару тәжірибелерінің тізімі; көлік маршруттары; сондай-ақ тәуекелдерді бағалау).
- б.** Қолайсыз экологиялық, әлеуметтік әсерлердің, оның ішінде кәсіпорынның және оның іскери серіктестерінің бүкіл өмірлік циклі бойындағы қызметінен, тауарлары мен қызметтерінен туындаған адам құқықтарына қауіп-қатерлерді бағалау.

3. ӨНДІРІСТІК-ӨТКІЗУ ТІЗБЕГІНДЕ АНЫҚТАЛҒАН ТӘУЕКЕЛДЕРГЕ ДЕН ҚОЮ СТРАТЕГИ- ЯСЫН ӨЗІРЛЕУ ЖӘНЕ ІСКЕ АСЫРУ.

- а.** Кәсіпорын басшылығына тәуекелдерді бағалау нәтижелері туралы хабарлау.
- б.** Тәуекелдерді басқару жоспарын қабылдау және әрі қарай орындау. Тәуекелдерді азайту шараларының тиімділігін бақылау және қадағалау және кәсіпорын басшылығына хабарлау.
- в.** Кәсіпорын қызметінен туындаған қолайсыз әсерлер немесе тәуекелдер анықталған жағдайда, тікелей қолайсыз әсерді тоқтату мақсатында тиісті шаралар қабылдау.
- г.** Кез-келген сақталатын салдарларды барынша ықтимал жұмсарту үшін әсер ету тетіктерін құру және пайдалану.
- д.** Мүдделі тараптармен, оның ішінде қызметкерлермен және олардың өкілдерімен, сондай-ақ іскер серіктестермен оларды толғандыратын мәселелерді түсіндіру, сондай-ақ тәуекелдерді азайту стратегиясын келісу мақсатында консультациялар өткізу.

4. ӨНДІРІСТІК-ӨТКІЗУ ТІЗБЕГІНІҢ ТИІСТІ САҚТЫҚ АУДИТІ.

а. Алдын алынған тәуекелдерге сәйкес келетін тұрақты кешенді сараптамалар жүргізу.

б. Тәуекелді азайту немесе алдын алу мүмкін болмаған жағдайда, аудит барысында себептерді анықтау (мысалы, тәуекелдерді азайтудың тиімді стратегиясының болмауына немесе тәуекелдерді азайтуға уақыттың, ресурстардың немесе еріктің болмауына байланысты).

5. ӨНДІРІСТІК-ӨТКІЗУ ТІЗБЕГІН КЕШЕНДІ САРАПТАУ НӘТИЖЕЛЕРІ ТУРАЛЫ ЕСЕП.

а. Құпиялылықты сақтау мәселелерін және бәсекелестікке байланысты басқа да мәселелерді ескере отырып, кәсіпорын қызметкерлерін өндірістік-өткізу тізбегіне кешенді сараптама жүргізу саясаты мен практикасы туралы хабардар ету.

в. Коммуникацияның басқа түрлерін қолдану (мысалы, жеке кездесулер, онлайн талқылаулар және мүдделі тараптармен кеңесу). Байланыс нысаны ақпарат берудің формасы, жиілігі, қол жетімділігі және сәйкестігі тұрғысынан әсерге және аудиторияға сәйкес келуі керек.

б. Кәсіпорынды басқару жүйелері туралы есептерді және тиісті сақтық нәтижелерін тексеру туралы қорытындыларды ұсыну.

V. ЭЫДҰ-НЫҢ КИІМ ЖӘНЕ АЯҚ КИІМ СЕКТОРЫНДАҒЫ ЖЕТКІЗУ ТІЗБЕКТЕРІ ҮШІН ТИІСТІ САҚТЫҚ ЖӨНІНДЕГІ БАСШЫЛЫҒЫ

1. КӘСІПОРЫННЫҢ САЯСАТЫ МЕН БАСҚАРУ ЖҮЙЕСІНЕ БЖЖ-НЫ ЕНГІЗУ.

- а.** Кәсіпорынның өз қызметінде және жеткізілім тізбегінде БЖЖ-ға қатысты міндеттемелерін тұжырымдайтын БЖЖ саясатын қабылдау.
- б.** Кәсіпорынның өз қызметі шеңберінде және жеткізу тізбегінде зиян келтіру тәуекелдеріне қатысты тиісті сақтықты қамтамасыз ету үшін басқару жүйесін нығайту.
- в.** Адам құқықтарына, еңбекке, қоршаған ортаға байланысты тәуекелдерге қатысты тиісті сақтықты қолдау.
- г.** Тиісті сақтық жүргізу үшін қажетті нақты және өзекті ақпаратты басқару жүйесін әзірлеу. Бұл ақпаратты сақтау мерзімі-5 жыл.

2. КӘСІПОРЫННЫҢ ӨЗ ҚЫЗМЕТІНДЕ ЖӘНЕ ОНЫҢ ЖЕТКІЗУ ТІЗБЕГІНДЕ НАҚТЫ ЖӘНЕ ЫҚТИМАЛ ЗИЯНДЫ АНЫҚТАУ.

- а.** Өз қызметінде және жеткізу тізбегінде зиян келтірудің аса маңызды тәуекелдерін анықтау үшін шолу жүргізу. Шолу тиісті тәуекел факторларын ескере отырып, белгілі салалық тәуекелдерге негізделуі керек.
- б.** Тәуекел ауқымын және жердегі нақты әсерді анықтау үшін ішкі бағалау жүргізу.

3. КӘСІПОРЫННЫҢ ӨЗ ОПЕРАЦИЯЛАРЫНДА ЖӘНЕ ОНЫҢ ЖЕТКІЗУ ТІЗБЕГІНДЕ ЗАЛАЛДЫ ТОҚТАТУ, БОЛДЫРМАУ НЕМЕСЕ АЗАЙТУ.

- а.** Кәсіпорын операцияларында болашақ залалдың алдын алу немесе азайту үшін киім және аяқ киім секторында түзету іс-шараларының жоспарын (ТІЖ) әзірлеу және іске асыру.
- б.** Мүдделі тараптармен өзара іс-қимыл және сарапшылардың кеңестері. Қызметкерлердің, сондай-ақ кәсіподақтардың саясат пен бағдарламаны әзірлеуді қоса алғанда, түзету іс-шараларының жоспарын әзірлеуге қатысуы.
- в.** Кәсіпорынның жеткізу тізбегіндегі залалдың алдын алу. Кәсіпорын келтірген залал анықталған жағдайда залалдың салдарын жоюды қамтамасыз ету қажет.
- г.** Залалдың алдын алу немесе азайту үшін жеткізушіні қолдауды қамтамасыз ету.
- д.** Алдын алу немесе әсерді азайту әрекеттері сәтсіз болған жағдайда жеткізушімен ынтымақтастықты тоқтату (мысалы, егер жеткізушілер келісілген мерзімде түзету шараларын қолданбаса; егер кәсіпорын ескерту немесе жеңілдету мүмкін емес деп санаса; егер кәсіпорын елеулі залалды анықтаса).

4. БАҚЫЛАУ.

а. Кешенді бағалау нәтижелерін және оның кәсіпорын қызметі шеңберіндегі тиімділігін тексеру және бақылау. Тексеру, мониторинг жүргізу уақыты зиянның ауырлығы мен сипатына сәйкес келуі тиіс.

б. Келісілген уақыт кезеңінде кәсіпорын тарапынан оның міндеттемелері шеңберінде (мысалы, түзету іс-шараларының жоспарына сәйкес) іс-шаралардың орындалуына ішкі тексеру жүргізу.

в. Мақсаттарға сәйкес орындалу барысын бақылау үшін сапалық және (немесе) сандық көрсеткіштердің мониторингі. Қызметкерлердің немесе олардың өкілдерінің тұрақты мониторингке қатысуы.

5. АҚПАРАТ БЕРУ.

а. Кәсіпорынның ықтимал және нақты қолдайсыз әсерді қарау шарасын қоса алғанда, кәсіпорынды кешенді бағалау мәселесі бойынша жария үндеу. Нысаналы аудиторияға ақпаратқа қол жеткізуді қамтамасыз ететін тиісті, дәл, өзекті, нақты және ыңғайлы әдісті қолдана отырып, жылына кемінде бір рет бірнеше нысанда ақпарат беру.

б. Осы тараптармен байланысты қолдау үшін кәсіпорын қызметкерлерінің еңбек құқықтарына қатысты мүдделі тараптармен ақпарат алмасуды жүзеге асыру.

6. ТИІСТІ ЖАҒДАЙЛАРДА БҰЗУШЫЛЫҚТАРДЫ ЖОЮ КЕЗІНДЕГІ ШАРАЛАР НЕМЕСЕ БІРЛЕСКЕН ІС-ҚИМЫЛДАР.

а. Кәсіпорын қызметі шеңберінде бұзушылықтарды жою мүмкіндігін қамтамасыз ету мақсатында процестерді белгілеу.

б. Заңды процестер нәтижесінде туындайтын шағымдарды қарау және оларға ден қою бөлігіндегі міндеттеме.

в. Бұзушылықтарды жоюдың тиісті нысанын анықтау. Бұзушылықтарды жою тәсілі кешірім сұрау, келтірілген зиян үшін өтемақы (қаржылық немесе өзге), айыппұл санкциялары, белгілі бір қызметті немесе қатынастарды тоқтату немесе тараптар келіскен бұзушылықтарды жоюдың қандай да бір басқа нысаны болуы мүмкін.

VI. ПАЙДАЛЫ ҚАЗБАЛАРДЫ ЖЕТКІЗУ ТІЗБЕГІ ШЕҢБЕРІНДЕ БАЛАЛАР ЕҢБЕГІН ПАЙДАЛАНУДЫҢ ЕҢ НАШАР НЫСАНДАРЫН АНЫҚТАУ ЖӘНЕ ОЛАРҒА ҚАРСЫ ІС-ҚИМЫЛДЫҢ ПРАКТИКАЛЫҚ ШАРАЛАРЫ

1. КӘСІПОРЫНДЫ БАСҚАРУДЫҢ СЕΝІМДІ ЖҮЙЕЛЕРІН ҚҰРУ.

- а.** Кәсіпорынның балалар еңбегіне төзбеушілікке, оның ішінде балалар еңбегін пайдаланудың ең нашар түрлеріне және өз жеткізушілерінің қызметіне қатысты өзінің міндеттемесі туралы жария мәлімдемесі.
- б.** Балалар еңбегіне қатысты саясатты балалар еңбегін пайдаланудың ең нашар нысандары бойынша ұлттық және халықаралық заңдармен келісу және қауіпті деп саналатын жұмыс түрлерінің сипаттамасын ұсыну.
- в.** Елеулі бұзушылықтарды бағалауды анықтау және оларға қарсы іс-қимыл үшін, атап айтқанда, олардың жеткізу тізбегіндегі балалар еңбегін пайдаланудың ең нашар түрлеріне қатысты жүйе мен рәсімдерді белгілеу.
- г.** Пайдалы қазбаларды жеткізу тізбегіндегі тәуекелдерді бағалауды анықтау үшін бақылау және ашықтықты қамтамасыз ету жүйесін енгізу.

2. ЖЕТКІЗУ ТІЗБЕГІНДЕГІ БАЛАЛАР ЕҢБЕГІН ПАЙДАЛАНУДЫҢ ЕҢ НАШАР НЫСАНДАРЫН ҚОСА АЛҒАНДА, ТӘУЕКЕЛДЕРДІ АНЫҚТАУ ЖӘНЕ БАҒАЛАУ.

- а.** Жеткізу тізбегіндегі балалар еңбегін пайдаланудың ең нашар түрлерінің тәуекелдерін бағалау үшін дәлелге негізделген тәсілді қолдану.
- б.** Алдын ала ескертусіз өндіру объектілеріне бару және мониторинг жүргізу.
- в.** Өзінің тікелей жеткізушілерінің ішкі бақылауын қамтамасыз ету және қосалқы жеткізушілерге әсер етуді қамтамасыз ету бойынша салалық бастамалар арқылы күш-жігерді үйлестіру.
- г.** Жеткізушінің балалар еңбегін пайдалануға қатысты саясатын және жеткізілім тізбегі шеңберінде оның сақталуын қамтамасыз ету әдістерін бағалауды жүргізу.
- д.** Кәмелетке толмаған балаларды тікелей немесе жеткізу тізбегі шеңберінде жалдау жағдайларының жоқтығын растау үшін жеткізушіні басқару жүйесін және алдын алу тетіктерін бағалауды жүргізу.
- е.** Балалар еңбегін пайдалану тәуекелдерін қоса алғанда, тәуекелдерге тұрақты талдау және бақылау жүргізу.

3. АНЫҚТАЛҒАН ТӘУЕКЕЛДЕРГЕ ДЕН ҚОЮ СТРАТЕГИЯСЫН ӘЗІРЛЕУ ЖӘНЕ ІСКЕ АСЫРУ.

- а.** Адам құқықтары үшін қолайсыз салдарларды жою жөнінде шаралар қабылдау. анықталған кезде жеткізушілермен ынтымақтастықты тоқтата тұру немесе тоқтату.
- б.** Елеулі бұзушылықтарға жол беретін та- раптан ресурстар алудың негізделген тәуекелі **в.** Балалар еңбегін пайдалануды анықтау кезінде күтілетін әрекеттерді егжей-тегжейлі көрсете

отырып, жұмыс басшылығын әзірлеу мүмкіндігін қарастыру.

г. Жеткізушілердің жеткізу тізбегіндегі ең нашар нысандарды қоса алғанда, балалар еңбегін пайдалану тәуекелдерін анықтау және азайту мүмкіндігін кеңейту.

д. Балалар еңбегін пайдаланумен байланысты себептерді анықтау және жою (мысалы, балалар жасай алатын жұмыс түрлерін шектеу үшін суды айдау, кенді ұнтақтау немесе пайдалы қазбаларды тасымалдау жабдықтарын қамтамасыз ету).

ж. Қауіпсіз табыс алудың баламалы мүмкіндігі ретінде халықтың осал топтары үшін (мысалы, қызмет көрсету) жұмыс орындарындағы операциялардың қолжетімділігін қамтамасыз ету туралы мәселені қарау.

4. БАЛАЛАР ЕҢБЕГІН ПАЙДАЛАНУДЫҢ ЕҢ НАШАР НЫСАНДАРЫНА ҚАТЫСТЫ БАЛҚЫТУ ЖӘНЕ ҚАЙТА ӨҢДЕУ КӘСІПОРЫНДАРЫНЫҢ ТИІСТІ САҚТЫҚ ПРАКТИКАСЫНА ТӘУЕЛСІЗ СЫРТҚЫ АУДИТТИ ЖҮЗЕГЕ АСЫРУ.

а. Тәуелсіз үшінші тараптардың көмегімен тәуекелдерге қатысты балқыту және қайта өңдеу кәсіпорындарының тиісті сақтығына аудит жүргізу.

б. Балқыту және қайта өңдеу кәсіпорындарының тиісті сақтыққа сәйкестігін тексеру үшін шаралар қабылдау (өзекті саясат пен процедура, өңдеу/балқыту кәсіпорындарының жеткізу тізбегін бақылауы, төмен нарық ұйымдарына ашылған ақпарат, жеткізушілермен байланыс және т.б.).

в. Жеткізу тізбегі бойынша балалар еңбегін пайдалану жағдайларына тексеру жүргізу.

г. Өңдеу/балқыту кәсіпорындарының тиісті сақтық практикасына қатысты жүргізілетін тәуелсіз үшінші тараптардың аудиттеріне қатысу.

5. БАЛАЛАР ЕҢБЕГІН ПАЙДАЛАНУДЫҢ ЕҢ НАШАР НЫСАНДАРЫНА ҚАТЫСТЫ ЖЕТКІЗІМ ТІЗБЕКТЕРІН ТИІСТІ САҚТЫҚ ТУРАЛЫ ЖЫЛ САЙЫНҒЫ ЕСЕПТІЛІК.

а. Тұтынушылар мен жұртшылықты хабардар ету үшін қабылданған кәсіпорындарды тиісті сақтық шаралары туралы жыл сайынғы жалпыға қолжетімді есепті ұсыну.

б. Тәуекелдерді бағалауды жариялау, қажет болған жағдайда іскерлік құпиялылықты және бәсекелестікке немесе қауіпсіздікке қатысты басқа да ойларды есепке алу.

в. Жеткізу тізбегінде балқыту және қайта өңдеу кәсіпорындарының жүргізілген тергеулері мен аудиттері, сондай-ақ олардың жеткізу тізбегінің балалар еңбегіне ең қауіпті деп саналатын сегменттерінде жүргізілген кез келген басқа аудиттер туралы есептерді тарату.

VII. ЭЫДҰ-НЫҢ ЖАУАПТЫ КОРПОРАТИВТІК КРЕДИТТЕУ ЖӘНЕ БАҒАЛЫ ҚАҒАЗДАРДЫҢ АНДЕР-РАЙТИНГІ ҮШІН ТИІСТІ САҚТЫҚ ЖӨНІНДЕГІ БАСШЫЛЫҒЫ

1. ҚАРЖЫ МЕКЕМЕЛЕРІНІҢ САЯСАТЫ МЕН БАСҚАРУ ЖҮЙЕСІНЕ БЖЖ ЕНГІЗУ.

а. БЖЖ мәселелері бойынша тиісті қағидаттар мен стандарттар саясатын қабылдау.

б. Банктерге бизнес-стратегияларда және күнделікті операцияларда (мысалы, тәуекелдерді сәйкестендіруді және бағалауды қамтамасыз етуге арналған құралдар, білімді басқару жүйелері, ішкі есептілікке арналған процестер, мәмілелерді сүйемелдеу жөніндегі командалардың өнімділігін бағалауға БЖЖ міндеттерін интеграциялау және т. б.) БЖЖ тәуекелдерін анықтауға мүмкіндік беретін басқару жүйелерінің жұмыс істеуін қамтамасыз ету.

2. НАҚТЫ ЖӘНЕ ЫҚТИМАЛ ҚОЛАЙСЫЗ ӘСЕРЛЕРДІ АНЫҚТАУ ЖӘНЕ БАҒАЛАУ.

а. Клиенттер ұсынған ақпарат пен тәуелсіз зерттеу негізінде клиенттер портфолиосындағы БЖЖ тәуекелінің маңызды бағыттарын анықтау және бағалау.

б. Қосымша көздерге жүгіну арқылы кеңейтілген сәйкестендіруге қатысу және нақты және ықтимал әсерлерді бағалау үшін клиенттермен өзара әрекеттесу.

г. Жағымсыз әсерлері бар банктің қатысуын бағалау процесін әзірлеу.

3. ҚОЛАЙСЫЗ ӘСЕРЛЕРДІ ТОҚТАТУ, БОЛҒЫЗБАУ ЖӘНЕ ЖҰМСARTU.

а. Кәсіпорынның өзінің қолайсыз әсерлерге қатыстылығын бағалау негізінде БЖЖ проблемаларына қолайсыз әсер ететін немесе ықпал ететін қызметті тоқтату.

б. Ықтимал (болашақ) қолайсыз әсерлердің алдын алу және азайту үшін қойылған мақсатқа сәйкес жоспарларды әзірлеу және іске асыру.

в. БЖЖ болжамдарын шарттық құжаттарға немесе әлеуетті клиенттермен басқа жазбаша өтініштерге/міндеттемелерге қосу.

г. Әлеуетті клиенттерге БЖЖ-мен байланысты белгілі бір мақсаттарға жету үшін ынталандыру (мысалы, несие бойынша пайыздық мөлшерлемені кәсіпорындардың тұрақтылық көрсеткіштерімен байланыстыру).

д. Клиенттерді жол картасын құруға ынталандыру, жағдайға байланысты әсер ететін немесе ықтимал әсер ететін құқық иелері мен басқа да мүдделі тараптардың қатысуымен жағымсыз әсерлерді тудыратын және ықпал ететін қызметті қалай тоқтатуға болатындығы туралы.

е. Клиенттерге жағымсыз әсерлерді жою үшін қажетті ресурстармен қамтамасыз ету.

ж. Нақты немесе ықтимал қолайсыз әсер анықталған жағдайда, келісімшарт ережелеріне сәйкес қаржылық қызметтер көрсетуді тоқтату немесе тоқтата тұру.

4. ІСКЕ АСЫРУ БАРЫСЫ МЕН НӘТИЖЕ-ЛЕРІН ҚАДАҒАЛАУ.

а. Кәсіпорын қызметінің орындалуы мен тиімділігін тиісті сақтық бойынша қадағалау, яғни оның салдарын, оның ішінде іскерлік қатынастарды анықтау, алдын алу, жеңілдету және қажет болған жағдайда жоюды қолдау жөніндегі шаралары.

б. Тиісті сақтық процестерін жақсарту бойынша шаралар қабылдау (мысалы, сәйкестендіру қызметінің бағаланбаған нақты немесе ықтимал салдарын есепке алу, нәтижелер негізінде өзара іс-қимыл стратегияларын өзгерту және т. б.).

5. САЛДАРЛАРДЫ ЖОЮ ТУРАЛЫ ХАБАР-ДАР ЕТУ.

а. БЖЖ-ны саясатқа және басқару жүйесіне енгізу үшін қабылданған шаралар туралы ақпаратты жария түрде ашу.

6. САЛДАРЛАРДЫ ЖОЮ КЕЗІНДЕ ҚАМТА-МАСЫЗ ЕТУ ЖӘНЕ ЫНТЫМАҚТАСТЫҚ.

а. Қолайсыз әсерлер анықталған жағдайда тұтынушыларды қамтамасыз етуге немесе ынтымақтастыққа ынталандыру үшін әсер ету тетіктерін пайдалану.

б. Банкер деңгейінде шағымдарды қарау тетіктерін құру және/немесе клиенттер, салалық қауымдастықтар немесе басқа тараптар берген шағымдарды қарау тетігіне қатысу арқылы құқықтық қорғау құралдарына қол жеткізуді қамтамасыз ету.

VIII. ИНСТИТУЦИОНАЛДЫҚ ИНВЕСТИТОРЛАР ҮШІН БИЗНЕСТІ ЖАУАПТЫ ЖҮРГІЗУ

1. ИНВЕСТИТОРЛАРДЫҢ САЯСАТЫНА ЖӘНЕ БАСҚАРУ ЖҮЙЕЛЕРІНЕ БЖЖ-НЫ ЕНГІЗУ.

- а.** Қор менеджерлері үшін БЖЖ бойынша ішкі есеп беру жүйесін құру.
- б.** Инвестициялық институттар үшін БЖЖ тәуекелдерін басқару жүйесін енгізу.
- в.** Инвестициялық институттар шеңберінде ішкі бақылау тетіктерін әзірлеу.
- г.** Қызметті үнемі жетілдіру үшін корпоративтік және инвестициялық басқару бөлімдері арасында кері байланыс құру (мысалы, қызметкерлермен әлеуметтік диалог, ішкі дауларды реттеу тетіктері, операциялық деңгейде шағымдарды беру және қарау тетіктері арқылы).

2. КЕШЕНДІ БАҒАЛАУ ЖҮРГІЗУ: НАҚТЫ ЖӘНЕ ЫҚТИМАЛ ҚОЛАЙСЫЗ ӘСЕРЛЕРДІ АНЫҚТАУ.

- а.** Қолданыстағы процестердегі инвестицияларға қатысты БЖЖ тәуекелдерін анықтау (мысалы, инвестициялауға дейінгі тәуекелді сапалық және сандық бағалау және инвестициялық шешімдер қабылдау және меншік құқығын белсенді пайдалану кезінде ақпаратты есепке алу).
- б.** БЖЖ ықтимал тәуекел аймақтарын анықтау үшін инвестициялық портфельдерді тексеру (мысалы, стратегияға сәйкес активтер санаттары бойынша инвестициялауға дейін және кейін жеткізу тізбегіндегі география, секторлар, өнімдер, кезеңдер).

3. ҚОЛАЙСЫЗ САЛДАРЛАРДЫ ТОҚТАТУ, БОЛҒЫЗБАУ ЖӘНЕ ЖЕҢІЛДЕТУ.

- а.** БЖЖ тәуекелі жоғары кәсіпорындарды анықтау үшін әлеуетті инвестицияларға талдау жүргізу.
- б.** Институционалдық инвесторлар үшін экологиялық және әлеуметтік мәселелердің ұзақ мерзімді қаржылық салдарын ескеретін ұзақ мерзімді инвестициялық стратегияларды пайдалану.
- в.** БЖЖ мәселелері саласында оларды басқаруды жетілдіру үшін инвестицияланатын кәсіпорындармен белсенді өзара іс-қимыл жасау.
- г.** Инвестицияланатын кәсіпорындармен БЖЖ тәуекелдерін азайту жөніндегі қызметте өзара іс-қимыл жасау (мысалы, қолайсыз әсерлерді азайту мақсатында тұтқаны пайдалану).

4. ТИІСТІ САҚТЫҚТЫҢ ІСКЕ АСЫРЫЛУЫ МЕН НӘТИЖЕЛЕРІН ҚАДАҒАЛАУ.

а. БЖЖ саясатына немесе өзге де міндеттемелерге қатысты инвестордың өз қызметін қадағалау.

б. Инвестицияланатын кәсіпорындардың анықталған жағымсыз әсерлердің алдын алу және азайту жөніндегі күш-жігерін мониторингтеу.

в. Жұртшылықты және мүдделі тараптарды хабардар ету. Жария есептілік мынадай аспектілер туралы мәліметтерді қамтуы мүмкін: инвестор жүзеге асыратын өзара іс-қимыл жөніндегі қызмет; нақты кәсіпорындармен өзара іс-қимыл нәтижелері; инвестицияларды алуға қатысты шешімдер; инвестицияланатын кәсіпорын акционерлерінің жиналыстарында инвестордың дауыс беру нәтижелері және инвестицияланатын кәсіпорындарда дауыс беру қағидаттары; инвестордың БЖЖ-ның болашақ жоспарлары мен мақсаттары.

5. ҚАЛПЫНА КЕЛТІРУ ШАРАЛАРЫН ҚОЛ- ДАУ ПРОЦЕСТЕРІ.

а. Жағдайды түзетуге ықпал ететін рәсімдерді белгілеу (мысалы, заң шығарушы және мемлекеттік соттық емес құрылымдармен ынтымақтастық, шағымдарды беру мен қараудың жедел тетіктерін белгілеу).

FOREX ▾

Instant Execution

-0.01 -0.1 0.27 +0.01 +0.1

Stop Loss - not set +

Take Profit not set +

Deviation not set +

1.27

1.2765⁷

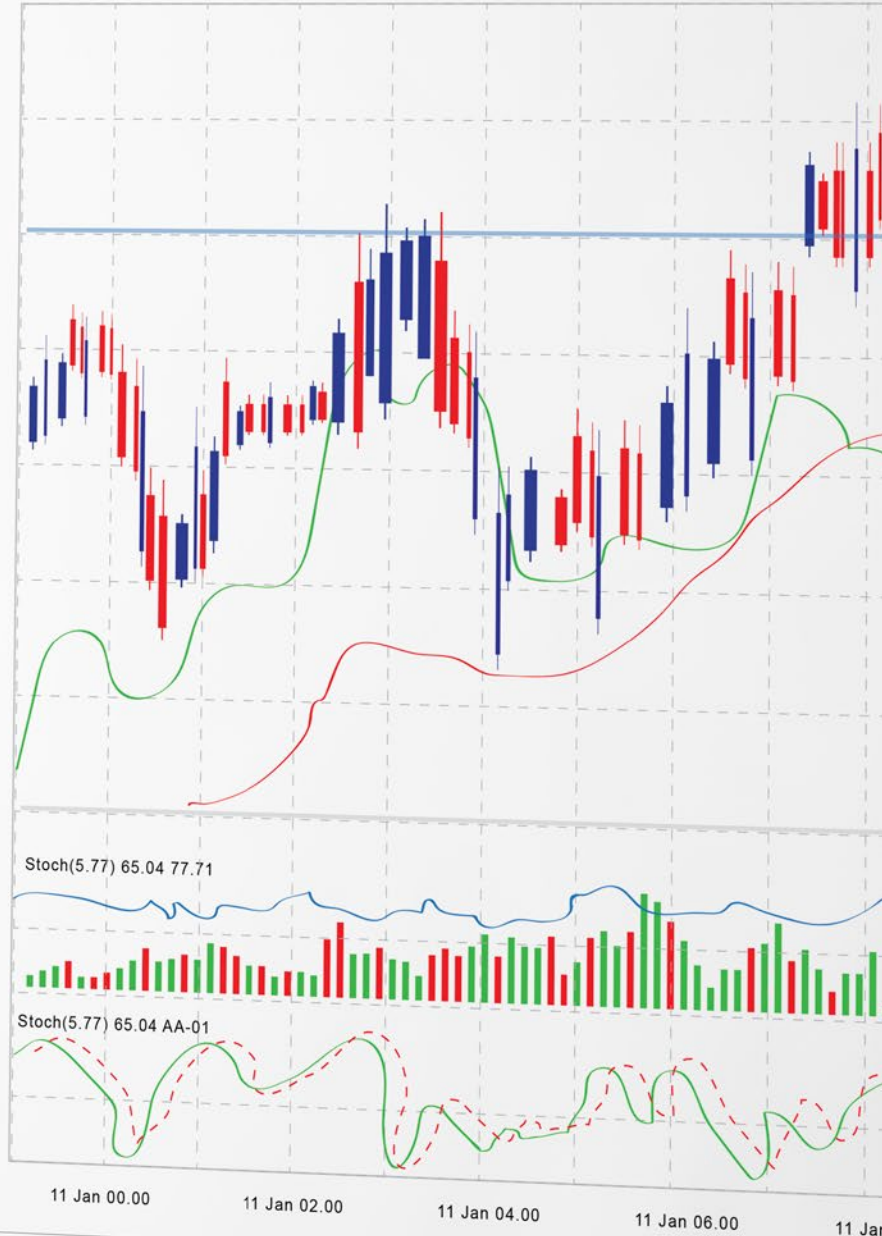
Buy

700.14

700.13

700.12

700.11

About

Size

Symbol

Price

S/L

T/P

Pr

IX. СПОРТТЫҚ ІС-ШАРАЛАРДЫ ҰЙЫМДАСТЫРУ КЕЗІНДЕ СЫБАЙЛАС ЖЕМҚОРЛЫҚТЫҢ АЛДЫН АЛУ ЖӘНЕ БЖЖ-НЫ ІЛГЕРІЛЕТУ

1. МЕМЛЕКЕТТІК САТЫП АЛУ КЕЗІНДЕ ҚОЛАЙСЫЗ ӘСЕР ЕТУ ТӘУЕКЕЛДЕРІН АНЫҚТАУ ЖӘНЕ БАҒАЛАУ.

а. Алаяқтық, сыбайлас жемқорлық және мемлекеттік қаражатты залалсыз дұрыс басқармау тәуекелін ең төменгі деңгейге дейін төмендетінін мемлекеттік сатып алу стратегияларын енгізу.

б. Сыбайлас жемқорлық мүмкіндіктерін азайту және мемлекеттік және жеке сектордан мүдделі тұлғалардың есептілігін ынталандыру үшін келісімшарттар мен оңтайландырылған стратегияларды жасасу.

в. Іс-шаралар өткізу алаңдарын салудан және инфрақұрылымды дамытудан бастап тауарларды жеткізуге дейінгі спорттық іс-шаралардың бүкіл кезеңінде адам құқықтарын, жоғары экологиялық және әлеуметтік стандарттарды сақтау.

г. Қоршаған ортаға әсерге қатысты мүдделі тараптармен өзара іс-қимыл жоспарларын және бағалауды жүргізу.

2. ҚОЛАЙСЫЗ САЛДАРЛАРДЫ ТОҚТАТУ, БОЛҒЫЗБАУ ЖӘНЕ ЖЕҢІЛДЕТУ.

а. Этикалық стандарттарды ынталандыру, мүдделер қақтығысын басқару, бақылау мен реттеу тетіктерін күшейту және ашықтықты арттыру.

б. Ішкі бақылау, этика және нормаларды сақтау тетіктерін қамтамасыз ету.

в. Қызметтің әртүрлі түрлерінде ерекше сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін бағалау, тежеу және анықтау тетіктерін әзірлеу (ірі іс-шараларды өткізу құқығын беруден бастап телевизиялық құқықтар мен демеушілікке дейін, қайырымдылық қайырымдылықтар, билеттерді сату және бөлу, сыйлықтар беру және алу, ойыншыларды жалдау және ауыстыру).

г. Ірі спорттық іс-шараларда сыбайлас жемқорлықтың алдын алу бойынша анықтамалықты белгілеу.

д. Ірі спорттық іс-шаралар шеңберінде сыбайлас жемқорлық анықталған жағдайларда ЭЫДҰ-ның парақорлыққа қарсы күрес жөніндегі конвенциясының ережелерін қолдану.

3. САЛДАРЛАРДЫ ЖОЮ ТУРАЛЫ ХАБАР-ДАР ЕТУ.

а. Адам құқықтары, еңбек және өнеркәсіптік қатынастар, қоршаған ортаны қорғау, парақорлық және сыбайлас жемқорлық, тұтынушылардың мүдделері, ғылым мен технология, бәсекелестік және салық салу туралы ақпаратты ашу.

б. ЭЫДҰ-ның көпұлтты кәсіпорындарға арналған Басшылық қағидаттарында көзделген ҰБО-да шағымдарды қарау тетігіне жәрдемдесу.

4. ТИІСТІ ЖАҒДАЙЛАРДА БҰЗУШЫЛЫҚТАРДЫ ЖОЮ КЕЗІНДЕГІ ШАРАЛАР НЕМЕСЕ БІРЛЕСКЕН ІС-ҚИМЫЛДАР.

а. Ірі спорттық іс-шараларды ұйымдастыру кезінде сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін жою және спорт ұйымдары мен құқық қорғау органдары арасындағы ынтымақтастықты жеңілдету мақсатында үкіметтермен, спорт ұйымдарымен және басқа да мүдделі тұлғалармен әріптестік жасасу.

Телеграмм-бот
ERIQ_bot

Телефон
+7 7172 99 99 12

Пошта
ncpkaz@economy.kz

ҰБО, өтініштерді қарау рәсімі туралы ақпаратты және басқа да пайдалы материалдарды мына жерден табуға болады

<http://ncp.economy.kz>
<http://economy.kz>